

Uluslararası Disiplinlerarası Mükemmellik Arayışı Dergisi (UDMAD)

<http://www.dmad.elayayincilik.com/>

Davul Ritim Kalıplarını Çözümleme Yöntemleri¹

M. Devrim Babacan²

Öz

Bu araştırma, bir ritim çalgısı olan davul seti üzerindeki çalışma sürecinde basitten karmaşığa kullanılan ritim kalıpları ve bunların çözümlemelerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Davul çalgısı, ismi tekil bir kelime olsa da birden fazla ve farklı türdeki çalgıları bir arada barındıran bir vurmalı çalgılar topluluğudur. Davul çalgısı doğası gereği aynı anda veya farklı zamanlamalarla elleri, kolları, bacakları ve ayakları kullanarak çalınan bir çalgı bütünüdür. Dolayısıyla davulcu, bu organları birbiriyle eş ve farklı zamanlarda çalıştırabilmek için belli bir koordinasyon birikimine ihtiyaç duymaktadır. Davulda, eşlik edilecek müziğe uygun olarak kullanılabilen pek çok ritim çeşidi bulunmaktadır. Bu ritim çeşitlerinin de kendi içinde basit, orta ve ileri seviye (karmaşık) olarak farklı varyasyonları bulunmaktadır. Ritim kalıbı karmaşıklıklaştıkça onu okumak, kavramak ve çalabilmek de o oranda zorlaşmaktadır. Bu çalışmada basitten karmaşığa, davulda en çok kullanılan ritim kalıplarının çözümleme yöntemleri incelenmiştir. Bu araştırma, sistematik derleme yöntemiyle yapılmıştır ve çalışmada, davulcunun bu ritim kalıplarını çözümlemeye kullanabileceği yöntemler ilgili literatür sistematik olarak incelenerek ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Davul, ritim, davul eğitimi.

Methods of Analysis of Drumset Patterns³

Abstract

This research was carried out to examine the rhythm patterns used from simple to complex and their analysis during the working process on the drum set. A drum set is a collection of percussion instruments that combines multiple and different types of instruments. By its nature, the drum instrument is a set of instruments that are played using hands, arms, legs and feet at the same time or at different timings. Therefore, the drummer needs a certain coordination accumulation in order to be able to work these organs simultaneously and at different times. There are many types of rhythms on the drum that can be used in accordance with the music to be accompanied. These rhythm types also have different variations within themselves as simple, intermediate and advanced (complex). The more complex the rhythm pattern, the more difficult it becomes to read, comprehend and play it. In this study, the analysis methods of the most used rhythm patterns in drums, from simple to complex, were examined. This research was carried out with a systematic compilation method and the methods that the drummer can use to analyze these rhythm patterns are discussed by systematically examining the relevant literature.

Key Words: Drums, rhythm, pattern, drum training.

Makale Geçmişi	Geliş: 02.06.2022	Kabul:22.06.2022	Yayın:30.06.2022
Makale Türü	Derleme Makale		
Önerilen Atf	Babacan, M.D. (2022). Davul ritim kalıplarını çözümleme yöntemleri. <i>Uluslararası Disiplinlerarası Mükemmellik Arayışı Dergisi (UDMAD)</i> , 2 (1), ss. 16-23.		

¹ Bu çalışma derleme makale olduğu için etik izin gerektirmemektedir.

² Sorumlu yazar, Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye, devrimbabacan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4286-9455

³ Bu çalışma "13th International Congress On New Trends In Education" (2022) kongresinde sunulmuştur.

Giriş

Temel olarak bir caz davul setinde davul grubu olarak bas davul, trampet, tom tom ve flor tom bulunur. Zil olarak da hi-hat, crash ve ride zilleri bulunur. Davullar ve ziller, kendi aralarında da farklı çalgılar olarak kabul edilir ve eller ve ayaklarla çok çeşitli ve karmaşık; sanki birden fazla müzisyen ayna anda çalışıyormuş gibi ritim kalıpları çalınabilir. Fakat ritim kalıpları karmaşıklaştıkça davulcunun bu kalıpları çözümlemesi ve anlayabilmesi zorlaşabilmektedir. Bu karmaşık yapıyı dinleyerek davula aktarmak oldukça zor ve işin içinden çıkılmaz hâle gelebilmektedir. Bu noktada davulcu, ritim kalıbını kavrayabilmek için farklı yaklaşım araçlarına ihtiyaç duyabilmektedir.

Davulda çalınan parçaya eşlik olarak ritim kalıpları kadar “atak” (fill-in) denilen kalıp dışı, daha serbest gibi duyulan geçişler de kullanılmaktadır. Bunlar, parça girişlerinde veya bitişlerinde, parça içinde sürekli bir tekrar eden ritim kalıbının monotonluğunu bozmak için, parça içindeki bir kısımdan veya bir bölümden diğerine geçiş yapmak için çalınırlar. Ataklar hareketleri, parçanın yapısına göre bazen 8, bazen ise 16 ölçüde bir yapılabilir. Önemli olan davulcunun, eşlik ettiği parçanın cümlelemelerini, kısımlarını tanıyıp bu geçişlerde doğru miktarda atak yapmasıdır. Atakların belli bir kalıbı yoktur. Davulcunun zamanlama hissine göre, çoğu zaman daha önceden öğrenilmiş, tecrübe edilmiş ama bazen de doğaçlama olarak gelişen zaman/ölçü doldurma hareketleridir. Atak hareketlerinde nadiren düzenli bir döngü görülmektedir. Genellikle zamanı doldurma üzerine hareketler olduğu için karmaşıklık düzeyi ritim kalıplarına göre görece daha az olduğu düşünülebilir. Ritim kalıplarında aynı anda çok partili bir anlayış hâkim iken ataklar genellikle sırasal hareketlerden oluştuğu söylenebilir. Bu sebeple bu çalışmada sadece ritim kalıpları incelenmiştir.

Bir ritim kalıbının karmaşıklığı birden çok farklı etkenlere bağlı olsa da en belirgin sebebi müzik türünün getirdiği etkidir. Örneğin, pop ve rock müziklerinin çok belirgin ve karmaşık olmayan kalıpları varken latin, latin-caz veya fusion gibi müzik türlerinin ritim kalıpları görece daha karmaşık ve çözümlemesi zor olabilmektedir. Diğer bir etken ise davulcunun eşlik ettikleri müziğin veya parçanın aranjmanı sebebiyle davulcudan istediği ve davulcunun kendi birikimine ve virtüözitesine dayanarak geliştirdiği karmaşıklıklardır.

Pek çok davulcunun veya bu çalgıda kendini geliştirmek isteyen genç müzisyenlerin ilk refleksi, duydukları bir ritim kalıbını “kulaktan” şeklinde tabir edilen hafızadan hatırlama yaparak çalgıya aktarmaya çalışmaktır. Bu yöntem, çoğu ritim kalıbı için işe yarıyor gibi görünse de belli bir karmaşıklık seviyesinin üzerindeki durumlarda müzisyende tereddüt, gereksiz zorlanma veya duyulan çalgıya yanlış aktarma, yanlış öğrenme gibi problemlere sebep olabilecektir. Bu sebeple öncelikle ritim kalıbının notasını elde etmek veya dinleme kaynağından faydalanarak ritim kalıbını doğru bir şekilde notalamak gerekmektedir. Bu noktadan itibaren, elde edilen bir veya iki ölçülük ritim notası üzerinde bölümlemeler yaparak çalışmalar yapılabilir.

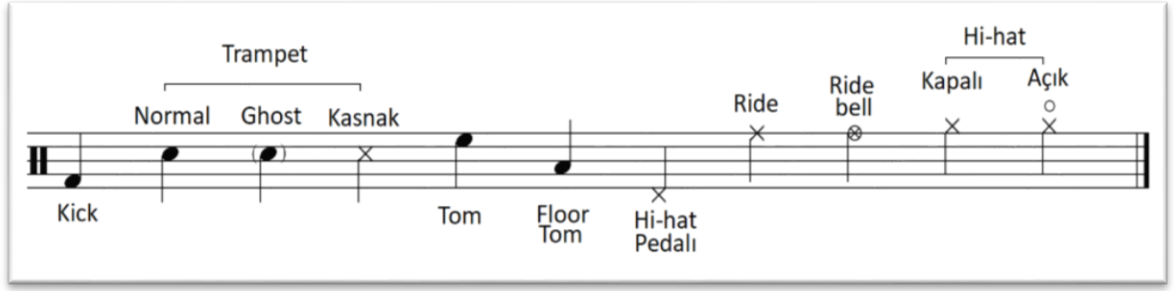
Yöntem

Ritim çeşitleri basit, orta ve ileri seviye (karmaşık) olarak farklı varyasyonlarda olabilmektedir. Ritim kalıbı karmaşıklaştıkça onu okumak, kavramak ve çalabilmek de o oranda zorlaşmaktadır. Bu çalışmada amaç basitten karmaşığa, davulda en çok kullanılan ritim kalıplarını tanımlamak ve çözümleme yöntemlerini incelenmektir. Bu kalıplar sistematik olarak derlenerek basitten karmaşığa sınıflandırılmış ve davulcunun bu ritim kalıplarını çözümlenmede kullanabileceği yöntemler ele alınmıştır. Araştırma sınırlığında temel tekniklere veya becerilere değinilmemiştir. Duruş, oturuş, geleneksel veya düz baget tutuşu, topuk yukarıda veya aşağıda kick çalışması gibi teknik noktalara, davulcunun temel konuları bildiği varsayılarak hareket edilmiştir. Çalışmanın ana odağında karmaşık ritim notalarını çözümlemek için kullanılacak iki farklı yaklaşım ve çalışma yöntemi bulunmaktadır. İlk yöntem, ritim kalıbını dikey kesitlerle bölümlere ayırarak kısım kısım çalışmaktır. Diğer yöntem ise ritim kalıbını katmanlarına ayırarak ve hareketleri gruplaştırarak elleri ve ayakları ayrı ayrı veya koordineli şekilde çalışmaktır.

Araştırmada, hemen her davul metodu veya davul için yazılmış nota kaynaklarında olduğu gibi, dizek üzerinde kullanılan davul notasının gösterilişi Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1

Davul notasyonu.

Davul çalgısı zaman zaman çok daha zengin parçalardan bir araya gelebilmektedir. Bu tip durumlarda davul setinde bulunan elemanlara göre notasyon değişebilmektedir. Bu çalışmada yapılacak anlatıma ve genel olarak kullanılan standart davul notasyonu yukarıdaki gibidir.

Bulgular

Rock Ritim Kalıbı

Yukarıdaki yerleşime göre ilk olarak, Şekil 2'deki gibi standart bir rock ritim kalıbı örnek alınabilir.

Şekil 2

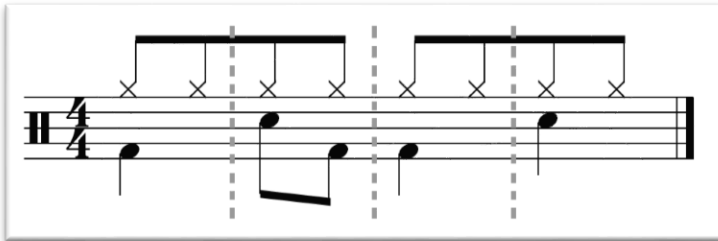
Rock Ritmi

Bu ritim, pop müzikleri de dâhil çoklukla rock ve benzeri müzik türlerinde çok fazla duyulabilen kolay seviyede bir ritim kalıbıdır. Bir ölçülük bu kalıp, (birinci yöntem olarak) Şekil 3'teki gibi dikey olarak ikiye sekizlik kısımlara ayrılarak parça parça çalışılabilir.

Şekil 3

Bölümlenmiş Rock Ritmi

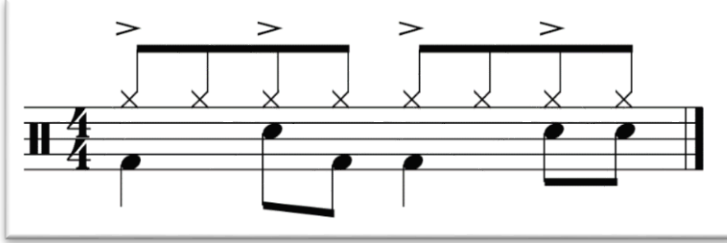

Davulcu, ilk iki sekizlik alanı tekrar ederek çalıp daha sonra ikinci iki sekizlik alanı tekrar ederek çalışabilir. Aynı şekilde diğer kısımları da çalışıp pekiştirebilir. Bu çalışmalar oldukça düşük bir tempoda gerçekleştirilmelidir. Birleştirme aşaması için ise kısımlar ardı arkasına eklenerek çalışılabilir; ilk önce ilk iki kısım birleştirilip daha sonra da üçüncü ve dördüncü kısımlar bunlara eklenebilir. Ritim kalıbı düşük tempoda aksamaksızın çalınmaya başladıktan sonra tempo ikiye sayı artırarak çalış hızı yükseltilebilir.

Bu ritmin seviye bakımından kolay olması sayesinde bölünen kısımlar hem kolaylıkla ezberlenebilir hem de koordinasyon olarak rahatça çalınabilir. Kalıp bir kez rahatça çalınır hâle getirildikten sonra vurgular veya küçük değişiklikler eklenebilir. Aşağıda, Şekil 4'teki örnekte iki farklı ekleme yapılmıştır.

Şekil 4

Rock Ritmi 2

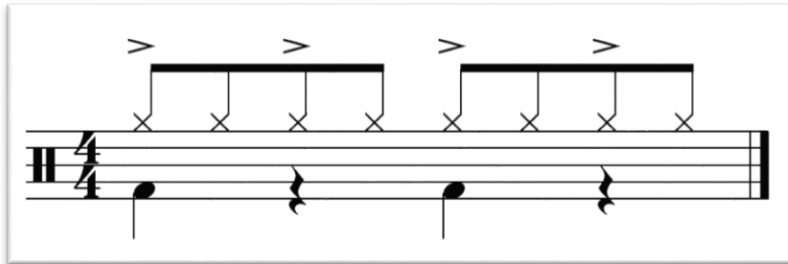

Dördüncü vuruştaki dörtlük trampet vuruşu iki sekizlik yapılarak ritme bir varyasyon değişikliği getirilmiş, aynı zamanda sekizlik hi-hat notalarına vurgular eklenmiştir. Davulcu, az önce çalıştığı rock kalıbını gerek ritmik gerekse koordineli çalış açısından içselleştirerek çalmaya başladıktan sonra yukarıdaki örneği yeni bir ritim çalışıyormuş gibi en baştan çalışmak yerine, bu küçük değişiklikleri öğrenmiş olduğu kalıba ekleyerek daha kolay bir şekilde ritmini çeşitlendirebilir.

Bunun olmadığı, yani davulcu için vurguları eklemenin kolay olmadığı bir durumla karşılaşırsa ikinci yonteme başvurulabilir. Aşağıdaki Şekil 5 örneğinde görüldüğü gibi, yine aynı rock kalıbı yatay olarak parti gruplarına ayrılmıştır.

Şekil 5

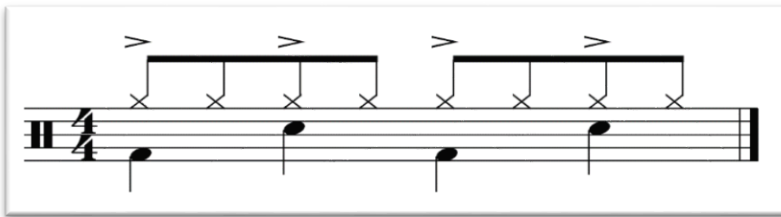
Rock Ritmi 3

Bu çalışmada, hi-hat vurgulu ve vurgusuz olarak sekizlik sayarken ölçünün ilk ve üçüncü vuruşlarında birer kick vuruşu çalışması yapılmaktadır. Yukarıdaki örneği çalışırken isteğe göre kick vuruşları çıkarılarak sadece hi-hat'te vurgu çalışması yapılabilir. Hi-hat vurgularında belli bir rahatlığa erişildikten sonra bir ve üçüncü vuruşlara kick vuruşları eklenebilir. Son olarak da Şekil 6'daki gibi, ikinci ve dördüncü vuruşlara trampeti ekleyerek vurgulu bir rock kalıbı elde edilir.

Şekil 6

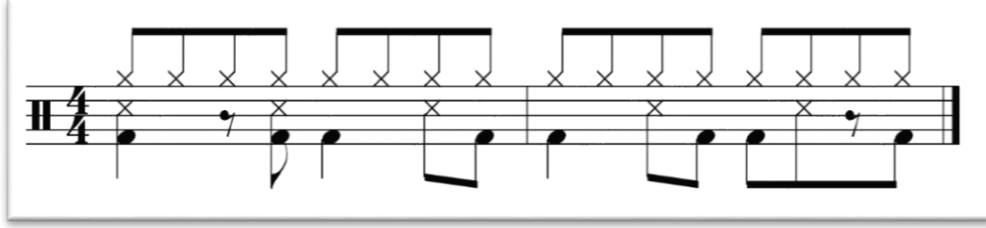
Rock Ritmi 4

Latin Ritim Kalıbı

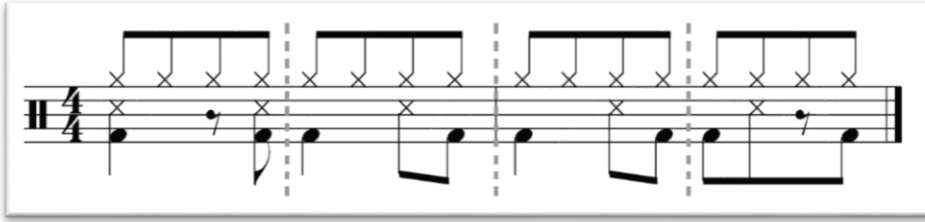
Bu müzik türünün doğası gereği içeriğinde pek çok vurmali çalgılar kullanılmaktadır. Tipik bir latin orkestrasında ilk dikkati çeken unsur kalabalık vurmali çalgı grupları olacaktır. Sadece davul setinin olduğu bir orkestrada ise davulcunun, vurmali çalgılar gruplarını taklit ederek bunların partilerinin bir araya toplandığı karmaşık bir latin ritim kalıbını çaldığı görülmektedir. Davul setinde latin çalmanın zorluğu da buradan gelmektedir. Çok sayıda ve çeşitte latin ritimleri bulunmaktadır. Şekil 7 örneğinde iki ölçülük, düşük tempoda çalınan ve tipik bir latin ritim kalıbı olan bossa nova görülmektedir.

Şekil 7
Bossanova

Bu kalıbı yine yukarıda bahsedilen iki yöntemle de çalışmak mümkündür. İlk yöntem kullanılarak kalıp ikişer vuruşluk kısımlara ayrılabilir. Şekil 8'de, ikişer vuruşluk (sekiz adet sekizlikli) kısımlar görülmektedir.

Şekil 8
Bölümlenmiş Bossanova

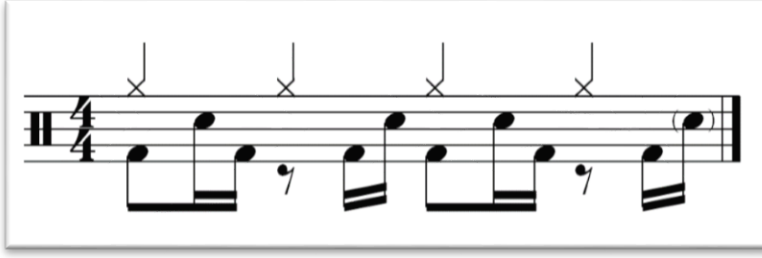
Bu kısımları rock ritmindeki gibi çalışarak deneyimlemek mümkün olsa da bu kalıbın trampet vuruşlarındaki karmaşıklığından ötürü ikinci yöntemi kullanmanın davulcuya zaman kazandıracağı düşünülebilir. Bu sebeple ritim notasına yatay açıyla bakıp önce kick ve hi-hat partilerini öne çıkararak çalışmak hedefe ulaşmak açısından daha pratik olabilir. Şekil 9'da ise bu kalıbın sadece kick ve hi-hat partileri görülmektedir.

Şekil 9
Bossanova 2

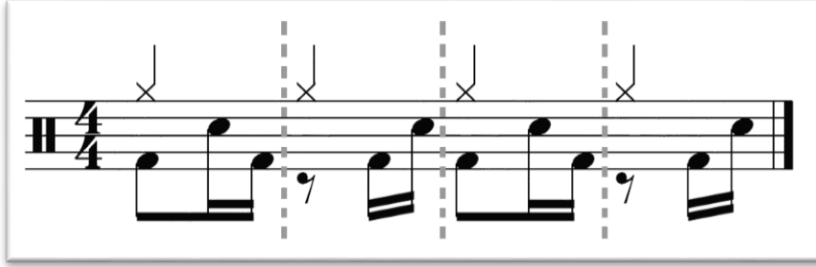
Bu şekilde bakıldığında özellikle kick partisinin daha kolay ve daha anlaşılır olduğu görülmektedir. Davulcu önce kick ve hi-hat beraberliğini pekiştirip daha sonra da ksnak vuruşlarını ritim akışına ekleme çalışmaları yapabilir. Bu yöntem, bossa nova renginin davulcu tarafından daha iyi algılanmasını sağlayabilir. Latin müziğinden pop müziğinin pek çok çeşidinde kadar sıklıkla kullanılan bir diğer latin ritmi ise Şekil 10'da görülen songo kalıbıdır.

Şekil 10
Songo Ritim Kalıbı

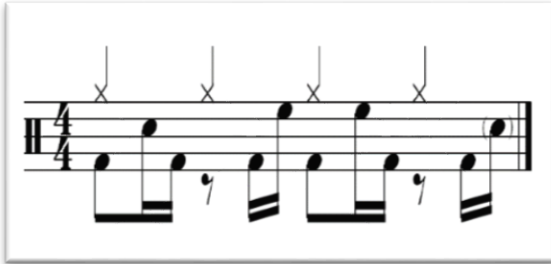
Zayıf zamanlara sıklıkla aksan verilen bu kalıp bu sebeple anlaşılması ve döngü içinde devam ettirilmesi güç bir ritim olarak düşünülebilir. Sağ el ride zilde (veya ride-bell olarak da düşünülebilir) aksanlı birim vuruşları vermektedir ki tempo akışını ve tartım değişimini kontrol altında tutabilmek açısından sağlam bir destek olarak görülebilir. Kick ve trampet partilerini çalışmak için ise bossa nova ritminin tersine, Şekil 11’de görüldüğü üzere, eşit dikey kesitlerle ilk yöntemi kullanılabilir.

Şekil 11
Bölümlenmiş Songo

Tartım karmaşasından ötürü bu kalıbı oldukça düşük bir tempoda tane tane çalışmak davulcuyu hedefine daha çabuk ulaştıracaktır. Bu çalışmaya ek olarak bu kalıp üzerinde ufak değişiklikler yaparak farklı varyasyonlar elde edilebilir. Örneğin Şekil 12’deki gibi ikinci ve üçüncü vuruş içerisinde trampet yerine tom’ları kullanmak veya Şekil 13’te görüldüğü üzere ride zilde birim vuruş yerine iki onaltılık bir sekizlik tartımla kalıba daha fazla hareket kazandırmak gibi.

Şekil 12
Songo 2

Şekil 13
Songo 3

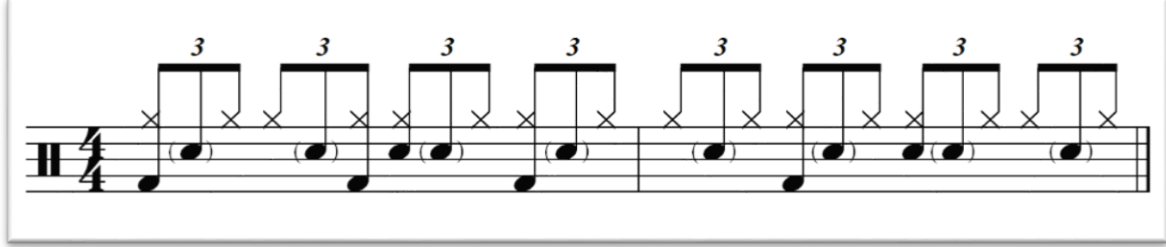
Half-Time Shuffle

Half-Time shuffle, pop ve caz müziğinde çokça kullanılan ritim kalıplarından biridir. İki ölçülük üçleme örgüsüne sahip bu ritmin kulağa gelen en güzel özelliği hi-hat ve trampet ghost vuruşların

duyurduğu desen denebilir. Aşağıdaki Şekil 14'te, kolay ve temel yapıda bir half-time shuffle örneği görülmektedir.

Şekil 14

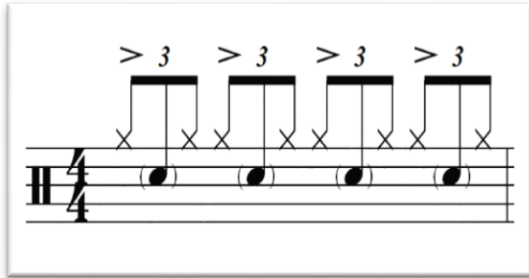
Half-time Shuffle Ritim Kalıbı

Yukarıdaki diğer ritim örneklerinde kullanılan birinci yöntem yerine bu kalıpta sadece ikinci yöntemi kullanarak partileri katmanlara ayırıp koordineli şekilde birbiriyle çalışmak daha faydalı olabilecektir. Çünkü bu kalıbın en zor noktası, trampetin üçlemelerin ikinci zamanında hafif vuruşlar yapıyor olmasıdır. Bu zorluk sol elin, hi-hat patisiyle birlikte koordineli pratik yapılmasıyla daha kolay aşılabılır. Bu kalıbın iskeletini oluşturan döngü Şekil 15'te daha açık görüldüğü üzere hi-hat ve trampet üçlemeleridir. Bu üçlemeler, hi-hat'in ilk sekizliğine vurgu verilerek çalışılmalıdır. Bu şekilde hem shuffle üçlemesi davulcu tarafından daha iyi kavranacak hem de ritmin genel döngüsü dinleyici tarafından daha iyi duyulacaktır. Bir sonraki aşamada (Şekil 16) kalıba trampet zamanlamalarını yerleştirmektedir.

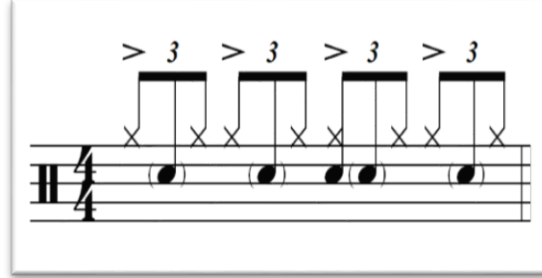
Şekil 15

Half-time Shuffle 2

Şekil 16

Half-time Shuffle 3

Bu çalışmada, üçüncü vuruşta peş peşe iki trampet vuruşu gelmektedir. Üçlemenin ilk sekizliğindeki trampet vuruşunun vurgulu, ikinci sekizlikteki vuruşun hafif olmasına dikkat etmek gerekmektedir. Bu aşamayı acele etmeden, düşük tempodan başlayarak çok yavaş hızlandırmak gerekmektedir. İki el arasında geliştirilecek bu üçleme döngüsünün kas hafızasına dayalı, düşünmeden yapılan bir hareket hâline getirilmesi ritmin akıcılığı açısından önemlidir. Son olarak ise kick vuruşları eklenebilir. Şekil 17'deki görüldüğü gibi, eklenen her bir kick vuruşu için davulcu kendisine geniş çalışma zamanı vermelidir.

Şekil 17

Half-time Shuffle 4

Bu örnek iki ölçüye uzatılıp, ikinci ölçüde hiç kick vurulmayabilir veya daha farklı yerlere kick vuruşu yerleştirilebilir. Neticede hedef ilk notada görünen orijinal half-time shuffle kalıbı olmalıdır.

Sonuç

Davulcu, karmaşık ritim kalıplarının çözümlemede kendine göre daha farklı yöntemlere başvurabilir. Fakat kişiye en kolay geleni kalıbı bir kayıttan dinleyerek hafızadan taklit etmeye çalışmaktır. Davulcu için bu yöntem kolay kalıplarda işe yarar gibi görünse de yapı karmaşıklaştıkça işe yaramaz bir noktaya varacaktır. Bu durumda davulcu elindeki teknolojik imkânı kullanarak kaydı başlatıp belirli yerlerde durdurup kısım kısım inceleme yoluyla sonuca ulaşmaya çalışacaktır ki bu çalışmada notayı kısımlara ayırma yöntemine benzemektedir. Bu şekilde, kayıt kalitesi ve kayda girmiş detaylar izin verdikçe davulcu bir sonuca ulaşabilir. Bu çalışmada söz konusu ritim kalıplarını icra eden ve bunları metotlaştırmış üstatların nota kaynakları üzerinden ritim kalıbı çözümleme yöntemi anlatılmıştır. Ritim kalıbı kısa bir süreyi kapsamaktadır ve çoğu zaman ritim kalıbının içinde kendini tekrar eden hareketler bulunmaktadır. Kayıttan dinleyerek veya notadan okuyarak ritmi öğrenmeye çalışan bir davulcu bu döngüleri görüp çok düşük bir tempoda notayı kısımlara ayırarak çalışmalarını yapabilir. Fakat 16'lık veya 32'lik gibi daha küçük zamanlar barındıran kalıplar karşısında uzuvları ayrı ayrı çalışarak ve uzuvları birbirleriyle eşleştirerek birleştirme yoluna gitmek hedefe ulaşmak açısından zaman kazandırabilmektedir.

Tüm bu örneklerde görüldüğü gibi bir ritim kalıbını, yatay ve dikey olarak oluşturduğu örgüye uygun şekilde parçalayarak ayıklayıp temellerine ayırmak ve bu sayede anlaşılır hâle getirmek; parçaları ve kalıp içi partileri özel çalışarak ve daha sonra tekrar bir araya getirerek onları etüt etmek ritim kalıbının kavranmasında ve çalınabilir hâle getirilmesinde kullanılacak en işe yarar yöntemlerden bir kaçısı olarak düşünülebilir. Bu yöntemlerle, gerek davul metotlarındaki gerekse İnternet'te karşılaşılabilecek pek çok ritim kalıbı çözümlenebilir, etüt edilebilir ve hatta üzerine eklemeler ve çeşitlemeler yapılarak farklı varyasyonları türetilebilir.

Kaynakça

- Garibaldi, D. (1990). *Future sounds*. Alfred Publishing Co.
- Plainfield, K. (1992). *Advanced concepts*. Manhattan Music Publications Inc.
- Savage, R. & Scheuerell, C. (2001). *Berklee practice method – Drum set*. Breklee Press.
- Mike Michalkow. (2014, Mayıs 23). *Your first jazz drum lesson* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=M6M4zr4hrpo>
- Juan Carlito Mendoza. (2019, Kasım 22). *5 latin grooves every drummer should know* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=TamYTrc19LQ>